

Lausunto

18.03.2021

Asia: VN/874/2021

Lausuntopyyntö käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisestä sekä ympäristövaikutusten arvioinnista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Säteilyturvakeskus ovat aloittaneet käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisen Euroopan unionin neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom mukaisesti. Kansalliselle ohjelmalle toteutetaan valmistelun kuluessa ympäristövaikutusten arviointi lain 200/2005 mukaisesti.

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (VTT) kiittää mahdollisuudesta lausua käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisestä sekä ympäristövaikutusten arvioinnista.

Ensimmäinen direktiivin edellyttämä toimintapolitiikka ja kansallista ohjelmaa koskeva asiakirja valmistui vuonna 2015. Tuolloin laaditulle kansalliselle ohjelmalle ei tehty SOVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointia. VTT näkee hyväksi asiaksi SOVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin nyt tehtävälle kansalliselle ohjelmalle, koska tämä lisää sidosryhmien tiedonsaantia ja mahdollistaa laajan kuulemisen. Ohjelma muuttuu samalla aiempaa ohjaavammaksi luoden puitteet hankeiden lupa- ja hyväksymispäätöksille. Euroopan unionin komissio on edellyttänyt, että laajoille kansallisille ohjelmille on tehtävä SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Näin ollen SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi myös varmistaa, että Suomi täyttää jäsenmaana Euroopan unionin velvoitteet. Itse ympäristövaikutusten arvioinnin osalta VTT näkee kuitenkin tärkeäksi, että arviointi rajataan järkevään laajuuteen huomioiden, että merkittävä osa radioaktiivisten jätteiden jätehuoltoratkaisuista on ydinenergialain mukaisten luvanhaltijoiden toteuttamia ja näille jätehuoltoratkaisuille on jo laajasti toteutettu ympäristövaikutusten arviointi (YVA). VTT:n näkemyksen mukaan kansallisen ohjelman ympäristövaikutusten arvioinnissa riittää siten tarkastella vaikutuksia luontoympäristöön ja yhteiskuntaan kohtuullisen yleisellä tasolla, tarpeen mukaan yksityiskohtaisempiin jo olemassa oleviin YVA-raportteihin viitaten.

Direktiivin mukaisesti kansallisessa ohjelmassa tulee tarkastella ei vain ydinenergian käytössä syntyviä radioaktiivisia jätteitä vaan myös muita radioaktiivisia jätteitä ja näiden jätehuoltoa. Onkin hyvä, että suunnitelmaan on kirjattu, että myös teollisuudessa, terveydenhuollossa ja tutkimuksessa syntyvien radioaktiivisten jätteiden huoltoa tullaan käsittelemään uudessa kansallisessa ohjelmassa aiempaa vuoden 2015 kansallista ohjelmaa tarkemmin. VTT näkee erityisesti hyvänä Kansallisen ydinjätehuollon yhteistyöryhmän (YETI-työryhmä) työn tulosten huomioimisen kansallisessa ohjelmassa.

Suunnitelmassa mainitaan myös VTT:n FiR 1 -tutkimusreaktorin käytöstäpoisto ja tästä syntyvät radioaktiiviset jätteet. Samassa yhteydessä viitataan vähäiseen määrään tutkimusreaktorin käytettyä polttoainetta. Hyvin samanaikaisesti suunnitelman valmistelun kanssa FiR 1 -tutkimusreaktorin käytetty polttoaine on kuitenkin (ydinenergilain 6 a §:n salliman poikkeuksen mukaisesti) toimitettu Yhdysvaltoihin. FiR 1 -tutkimusreaktorin käytettyä polttoainetta ei siten enää tarvitse kansallisessa ohjelmassa huomioida.

Kansallisen ohjelman sisältövaatimukset on esitetty direktiivin 12 artiklassa ja kuvattu myös suunnitelmassa. Sisältövaatimukseen liittyy myös kansallisen ohjelman kustannusten arviointi. Suuri osa jätehuoltotoimenpiteistä ja jätehuoltoratkaisuista tapahtuu yksityisten luvanhaltijoiden (erityisesti ydinvoimayhtiöiden) toimesta eikä esimerkiksi julkisen valtiollisen tahon toimesta. Julkisessa kansallisessa ohjelmassa on tärkeää sovittaa yhteen tarpeet kustannusten riittävään erittelyyn ja toisaalta yritysten kaupallisten tietojen suojaamiseen.

Suunnitelman liitteissä on esitetty käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman alustava sisällysluettelo sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman ympäristövaikutusten arviointi - raportin alustava sisällysluettelo. VTT:n näkemyksen mukaan toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman alustava sisällysluettelo kattaa direktiivin toimintapolitiikalta ja kansalliselta ohjelmalta edellyttämät asiakohdat. Myös SOVA-raportin tuleva sisältö vaikuttaa alustavan sisällysluettelon pohjalta täyttävän SOVA-lain vaatimukset. VTT:llä ei ole huomautettavaa suunnitelman liitteiden sisältöön ja VTT pitää suunnitelmaa yleisesti hyvänä.

Kotiluoto Petri
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy